

Н А Ц Р Т
ЗАКОНА О БОРАЧКО ИНВАЛИДСКОЈ
ЗАШТИТИ

НАЦРТ ЗАКОНА О БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКОЈ ЗАШТИТИ

Глава I

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се права бораца, ратних и мирнодопских војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица палих и умрлих бораца и умрлих војних инвалида, чланова породица војних инвалида, чланова породица умрлих цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата.

Члан 2.

За обављање одређених послова државне управе у области борачко-инвалидске заштите, овим законом образује се Управа за борачко-инвалидску заштиту као орган управе у саставу Министарства рада, запошљавања и социјалне политике и утврђује њена надлежност.

Члан 3.

Права утврђена овим законом заснивају се на принципима накнаде штете за телесно оштећење, односно губитак живота блиског сродника, и националног признања.

Глава II

КОРИСНИЦИ ПРАВА

1. Борци

Члан 4.

Борац је држављанин Републике Србије који је:

- 1) у рату вршио војне дужности или друге дужности ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Републике Србије, односно Србије и Црне Горе;
- 2) вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за циљеве државне безбедности у оружаним акцијама од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године ради

одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Социјалистичке Федеративне Републике Југославије;

3) вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за циљеве државне безбедности у оружаном акцији предузетој за време мира ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Републике Србије, односно Србије и Црне Горе, као и Савезне Републике Југославије;

4) вршио војне дужности или друге дужности у вези са учествовањем у рату у Савезној Републици Југославији од 24. марта до 26. јуна 1999. године.

Борац је и држављанин Републике Србије који је као припадник Војске Краљевине Југославије учествовао у рату од 6. до 17. априла 1941. године или у Народноослободилачкој борби у Другом светском рату као припадник партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије од 17. априла 1941. године до 15. маја 1945. године, у борби против окупатора и његових сарадника (борац Народноослободилачког рата – у даљем тексту: борац НОР-а), односно коме је активан и организован рад у тој борби признат у посебан пензијски стаж у двоструком трајању по прописима о пензијском и инвалидском осигурању решењем надлежног органа у Републици Србији.

Борац НОР-а је и држављанин Републике Србије који је ступио у Југословенску војску у отаџбини, односно Равногорски покрет, почев од 17. априла 1941. године и учествовао у НОР-у од дана ступања до 15. маја 1945. године као припадник ове војске, или као припадник ове војске и партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије.

2. Војни инвалиди

Члан 5.

Војни инвалиди, у смислу овог закона јесу ратни војни инвалиди и мирнодопски војни инвалиди.

1) Ратни војни инвалиди

Члан 6.

Ратни војни инвалид је држављанин Републике Србије који је задобио рану, повреду, озледу или болест, па је због тога наступило оштећење његовог организма најмање за 20%, и то:

1) вршећи војне дужности или друге дужности за војне циљеве у рату или у оружаном акцији предузетој за време мира, под околностима из члана 4. овог закона;

2) при вршењу војних дужности у иностраној земљи која је у оружаном сукобу ако га је на вршење тих дужности упутио надлежни војни орган у оквиру међународних обавеза Србије и Црне Горе;

3) за време ратног заробљеништва у које је доспео као борац из члана 4. овог закона, односно као лице из тачке 2) овог члана.

Члан 7.

Ратни војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је постојала болест која се погоршала под околностима из чл. 4. и 6. овог закона, па је због тога наступило оштећење његовог организма најмање за 20%.

Члан 8.

Ратни војни инвалид је и странац код кога је наступило оштећење организма под околностима из члана 4. став 1. овог закона, ако својство ратног војног инвалида по том основу не може остварити од стране државе.

Члан 9.

Ратни војни инвалид који накнадно испуни услове за стицање својства мирнодопског војног инвалида задржава својство ратног војног инвалида, а инвалидитет му се утврђује према укупном оштећењу организма по оба основа.

2) Мирнодопски војни инвалиди

Члан 10.

Мирнодопски војни инвалид је држављанин Републике Србије који је у миру, као војник на служењу војног рока, студент војне академије, ученик средње војне школе и слушалац школе за резервне официре, у вршењу војне службе или дужности у вези с том службом, у Војсци Србије и Црне Горе (у даљем тексту: Војска), без своје кривице, задобио рану, повреду или озледу због које је наступило оштећење његовог организма најмање за 20%.

Члан 11.

Мирнодопски војни инвалид је држављанин Републике Србије који је у миру, као војник на служењу војног рока, студент војне академије, ученик средње војне школе и слушалац школе за резервне официре, на војној служби у Војсци задобио болест која је у узрочној вези са вршењем војне службе или дужности у вези с том службом, због чега је наступило оштећење његовог организма најмање за 60%.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије који је задобио болест која је у узрочној вези са вршењем војне службе или дужности у вези са том службом ван територије Србије и Црне Горе, у оквиру међународних обавеза које је Србија и Црна Гора преузела, па је због тога наступило оштећење његовог организма најмање за 60%.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је под околностима и условима из ст. 1. или 2. овог члана, услед погоршања болести која је постојала пре ступања у Војску, наступило оштећење организма најмање за 60%.

Члан 12.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је наступило оштећење организма најмање за 20% услед ране, повреде или озледе коју је задобио без своје кривице на војној вежби.

За лица из става 1. овог члана болест не може бити основ за признавање војног инвалидитета.

Члан 13.

Лица на професионалној војној служби, припадници Министарства унутрашњих послова и Безбедносно - информативне агенције не могу остварити права по одредбама чл. 10, 11. и 12. овог закона.

Члан 14.

Мирнодопски војни инвалид који накнадно испуни услове за стицање својства ратног војног инвалида стиче својство ратног војног инвалида, а инвалидитет му се утврђује према укупном оштећењу организма по оба основа.

Члан 15.

Нехат се не сматра кривицом у смислу одредаба чл. 10. и 12. овог закона.

Члан 16.

Вршењем војне службе, односно дужности у вези са службом у Војсци, сматра се вршење службе, односно дужности по прописима којима се уређује служба у Војсци.

3. Цивилни инвалиди рата и цивилне жртве рата

Члан 17.

Цивилни инвалид рата је цивилно лице, држављанин Републике Србије, код кога је наступило оштећење организма најмање за 50% услед ране, повреде или озледе, и то:

- 1) злостављањем или лишењем слободе од стране непријатеља за време рата, у току извођења ратних операција, од заосталог ратног материјала или непријатељских диверзантских и терористичких акција, на територији Републике Србије;
- 2) коју је задобио као жртва терористичког напада у иностранству на дипломатско или конзуларно представништво Србије и Црне Горе.

Члан 18.

Цивилна жртва рата је држављанин Републике Србије који је као цивилно лице изгубио живот под околностима из члана 17. овог закона.

3. Породица палог борца

Члан 19.

Породица палог борца је породица лица које је погинуло, умрло или нестало под околностима из чл. 4. и 6. овог закона или је умрло од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под тим околностима у року од годину дана од дана престанка учешћа у рату, односно оружаном акцији.

Породица палог борца је и породица лица које је својство ратног војног инвалида остварило по основу ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 4. и 6. овог закона, а умрло је од последица тих оштећења организма у року од годину дана од дана престанка учешћа у рату, односно оружаном акцији.

Чланови породице палог борца јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака и усвојена деца, као и пасторчад коју је пали борац издржавао;
- 3) родитељи, као и очух, маћеха и усвојитељи који су палог борца издржавали или које је пали борац издржавао;
- 4) деда и баба палог борца који су палог борца издржавали или које је пали борац издржавао.

4. Породица умрлог борца

Члан 20.

Чланови породице умрлог борца јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака и усвојена деца, као и пасторчад коју је умрли борац издржавао;
- 3) родитељи, као и очух, маћеха и усвојитељи који су умрлог борца издржавали или које је умрли борац издржавао.

6. Породица војног инвалида

Члан 21.

Чланови породице војног инвалида и лица које је погинуло или умрло у Војсци или умрло у року од годину дана од дана отпуштања из Војске, од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 10 - 12. овог закона, јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака и усвојена деца, као и пасторчад коју је војни инвалид издржавао;
- 3) родитељи, као и очух, маћеха или усвојитељи који су војног инвалида издржавали или које је војни инвалид издржавао.

7. Породица цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата

Члан 22.

Чланом породице цивилног инвалида рата сматра се члан породице умрлог цивилног инвалида рата, уколико је са њим живео у заједничком домаћинству најмање годину дана пре његове смрти.

Чланом породице цивилне жртве рата сматра се члан породице лица из члана 18. овог закона, уколико је са њим живео у заједничком домаћинству најмање годину дана пре његове смрти.

Члан 23.

Чланови породице у смислу члана 22. овог закона јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака и усвојена деца, као и пасторчад коју је цивилни инвалид рата, односно цивилна жртва рата, издржавао;
- 3) родитељи.

8. Чланови уже породице

Члан 24.

Чланови уже породице, у смислу овог закона, јесу:

- 1) супружник;
- 2) деца рођена у браку или ван брака, усвојена деца и пасторчад.

Постојање издржавања као услова за остваривање права у смислу чл. 19 - 23. овог закона утврђује се по прописима којима се уређују породични односи.

Глава III

ПРАВА И УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

1. Права

Члан 25.

Права борца јесу:

- 1) материјално обезбеђење;
- 2) додатак за негу;
- 3) борачки додатак;
- 4) "Партизанска споменица 1941.";
- 5) "Равногорска споменица 1941.";
- 6) изузетно месечно новчано примање;
- 7) стално месечно новчано примање;
- 8) примање на име разлике између гарантованог износа и оствареног сталног месечног новчаног примања;
- 9) годишње новчано примање за опоравак;
- 10) накнада трошкова путовања;
- 11) бесплатна и повлашћена возња;
- 12) помоћ у случају смрти.

Члан 26.

Права војног инвалида јесу:

- 1) лична инвалиднина;
- 2) додатак за негу;
- 3) ортопедски додатак;
- 4) здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите;
- 5) партиципација за медицинско-техничка помагала;
- 6) путничко моторно возило;
- 7) накнада за време незапослености;
- 8) материјално обезбеђење;
- 9) решавање стамбених потреба;
- 10) накнада трошкова путовања;
- 11) бесплатна и повлашћена возња;
- 12) помоћ у случају смрти.

Члан 27.

Права члана породице палог борца јесу:

- 1) породична инвалиднина;
- 2) здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите;
- 3) материјално обезбеђење;
- 4) додатак за негу;
- 5) решавање стамбених потреба;
- 6) накнада трошкова путовања;
- 7) бесплатна и повлашћена возња;
- 8) помоћ у случају смрти.

Члан 28.

Права члана породице умрлог борца јесу:

- 1) материјално обезбеђење;
- 2) додатак за негу;
- 3) накнада трошкова путовања;
- 4) помоћ у случају смрти.

Члан 29.

Права члана породице умрлог војног инвалида јесу:

- 1) породична инвалиднина;
- 2) здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите;
- 3) материјално обезбеђење;
- 4) додатак за негу;
- 5) накнада трошкова путовања;
- 6) бесплатна и повлашћена возња;
- 7) помоћ у случају смрти.

Члан 30.

Права цивилног инвалида рата јесу:

- 1) лична инвалиднина;
- 2) додатак за негу;
- 3) ортопедски додатак;
- 4) здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите;
- 5) материјално обезбеђење;
- 6) накнада трошкова путовања;
- 7) бесплатна и повлашћена возња;
- 8) помоћ у случају смрти.

Члан 31.

Права члана породице цивилне жртве рата и умрлог цивилног инвалида рата јесу:

- 1) материјално обезбеђење;
- 2) додатак за негу;
- 3) накнада трошкова путовања;
- 4) помоћ у случају смрти.

Члан 32.

Општина, град, односно аутономна покрајина, може својим прописима утврђивати друга права у области борачко-инвалидске заштите, већи обим права од обима права утврђених овим законом и повољније услове за њихово остваривање, ако у свом буџету обезбеди средства.

2. Општи услови за остваривање права

Члан 33.

Војни инвалиди и цивилни инвалиди рата разврставају се, ради остваривања права по овом закону, у групе инвалидитета према степену оштећења организма израженом у проценту.

Процент инвалидитета одређује се трајно или привремено, сразмерно оштећењу организма које је настало као последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима утврђеним овим законом.

Процент инвалидитета који се одређује привремено утврђује се ако постоје изгледи да ће се оштећење организма у знатној мери побољшати применом било ког медицинског средства (оперативне интервенције, физикалне терапије и рехабилитације, медикаментозно лечење и др.).

За одређивање процента инвалидитета узимају се у обзир и оштећења организма настала услед употребе стандардних лекова, операција и других терапеутских подухвата ради лечења од рана, повреда, озледа и болести задобијених под околностима предвиђеним овим законом и ношења ортопедских помагала, губитак или тешко оштећење парног органа ако је други парни орган изгубљен или тешко оштећен услед последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима утврђеним овим законом, околности под којима је код малолетника и ратних заробљеника наступило оштећење организма услед психосоматских оштећења и поремећаја, као и пол инвалида.

Члан 34.

Према проценту инвалидитета војни инвалиди разврставају се у десет група инвалидитета (од I до X), и то:

- I група – инвалиди са 100% инвалидитета којима је за редован живот потребна нега и помоћ;
- II група – инвалиди са 100% инвалидитета;
- III група – инвалиди са 90% инвалидитета;
- IV група – инвалиди са 80% инвалидитета;
- V група – инвалиди са 70% инвалидитета;
- VI група – инвалиди са 60% инвалидитета;
- VII група – инвалиди са 50% инвалидитета;
- VIII група – инвалиди са 40% инвалидитета;
- IX група – инвалиди са 30% инвалидитета;
- X група – инвалиди са 20% инвалидитета.

Према проценту инвалидитета цивилни инвалиди рата разврставају се у седам група инвалидитета (од I до VII), и то:

I група – инвалиди са 100% инвалидитета којима је за редован живот потребна нега и помоћ;

II група – инвалиди са 100% инвалидитета;

III група – инвалиди са 90% инвалидитета;

IV група – инвалиди са 80% инвалидитета;

V група – инвалиди са 70% инвалидитета;

VI група – инвалиди са 60% инвалидитета;

VII група – инвалиди са 50% инвалидитета.

Министар надлежан за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: Министар) прописује начин утврђивања процента инвалидитета према степену оштећења организма и другим условима и критеријумима за утврђивање инвалидитета војних инвалида и цивилних инвалида рата.

Члан 35.

Својство војног инвалида и својство цивилног инвалида рата на основу оштећења организма које је настало услед ране, повреде или озледе може се утврдити само ако је рана, повреда или озледа оставила видне трагове.

Видним траговима, у смислу става 1. овог члана, сматрају се јасно видљиви трагови на површини тела и видљива оштећења унутрашњих органа утврђена одговарајућим дијагностичким методама (контузије, бласттрауме и др.).

Члан 36.

При утврђивању процента војног инвалидитета лицима код којих је под околностима из члана 7. и члана 11. став 3. овог закона наступило оштећење организма услед погоршања болести, узима се одговарајући проценат од целокупног оштећења организма, с обзиром на природу болести и њен развитак, трајање и тежину ратних напора, односно напора при вршењу војне службе, као и друге околности које су утицале на болест.

Процент војног инвалидитета утврђен коначним решењем по одредби става 1. овог члана на основу погоршања болести, који је одређен при првом утврђивању војног инвалидитета, не може се доцније повећати без обзира на даље погоршање оштећења организма.

3. Одређивање и усклађивање износа права

Члан 37.

Лична инвалиднина, породична инвалиднина, додатак за негу, ортопедски додатак, борачки додатак, накнада за време незапослености, материјално обезбеђење, изузетно месечно новчано примање, стално месечно новчано примање и примање на име разлике између гарантованог износа и оствареног сталног месечног новчаног примања - одређују се у месечним износима.

Основ за одређивање месечних износа примања из става 1. овог члана јесте износ просечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији из месеца који претходи месецу ступања на снагу овог закона.

Примања по овом закону од 1. јануара, 1. априла, 1. јула и 1. октобра текуће године усклађују се са кретањем просечних трошкова живота и просечне зараде запослених без пореза и доприноса у Републици Србији у претходном кварталу, у проценту који представља збир половине процента раста, односно пада трошкова живота и половине процента раста, односно пада зарада.

Исплата утврђених примања тече од првог дана у месецу у коме је извршено усклађивање.

Основ из става 2. овог члана и подаци о кретању трошкова живота и просечне зараде из става 3. овог члана утврђују се на основу података органа надлежног за послове статистике.

Министар утврђује номиналне износе права по овом закону, као и висину накнада за рад лекарских комисија у поступку за остваривање права по овом закону.

4. Посебни услови за остваривање права

1) Лична инвалиднина

Члан 38.

Лична инвалиднина одређује се према групи инвалидитета.

Месечни износ личне инвалиднине одређује се у проценту од основа из члана 37. став 2. овог закона и износи за:

1) I групу	180%
2) II групу	132%

3) III групу	101%
4) IV групу	76%
5) V групу	55%
6) VI групу	36%
7) VII групу	28%
8) VIII групу	23%
9) IX групу	21%
10) X групу	19%

3) *Породична инвалиднина*

Члан 39.

Чланови уже породице палог борца, чланови уже породице војног инвалида од I до VII групе после његове смрти, и чланови уже породице лица које је погинуло или умрло од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 10 - 12. овог закона имају право на породичну инвалиднину под следећим условима:

1) удова – кад наврши 48 година живота или удовац – кад наврши 53 године живота, као и пре навршених 48, односно 53 године живота ако су неспособни за рад;

2) деца, усвојеници и пасторчад:

- до навршене 15. године живота;

- до завршетка школовања (по прописима којима се уређује основно, средње и високо образовање), а најдоцније: до навршених 20 година живота - ако похађају средњу школу; до навршених 23 године живота - ако похађају вишу школу, односно основне академске или основне струковне студије; до навршених 26 година живота - ако похађају факултет, односно дипломске академске студије. Ако је школовање прекинуто због болести, та лица могу користити право на породичну инвалиднину и за време трајања болести, и то до навршене 27. године живота, а после тога – највише још за онолико времена колико су због болести изгубила од школовања, ако је школовање продужено пре навршене 27. године живота;

- ако су неспособни за рад – за време док та неспособност траје, под условом да је неспособност наступила пре навршене 15. године, односно 26. године живота (инвалидно дете у складу са прописима о разврставању деце ометене у развоју - у даљем тексту: инвалидно дете);

3) ако ужу породицу сачињавају супружник са једним дететом или са више деце, супружник има право на породичну инвалиднину као сауживалац са њима, без обзира на услове из става 1. тачка 1) овог члана, и то док и једно од те деце има право на породичну инвалиднину.

Неспособност за рад у смислу става 1. овог члана одговара потпуном губитку радне способности по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Члан 40.

Чланови породице палог борца из члана 19. став 3. тачка 3) овог закона и чланови породице војног инвалида од I до VII групе из члана 21. тачка 3) овог закона имају право на породичну инвалиднину иако су чланови уже породице остварили ово право.

Очух, маћеха или усвојитељ из члана 19. став 3. тачка 3) и члана 21. тачка 3) овог закона има прече право на породичну инвалиднину од родитеља који није извршавао родитељске дужности према лицу од кога изводи право на породичну инвалиднину.

Члан 41.

Деда и баба палог борца имају право на породичну инвалиднину ако породичну инвалиднину не остварују чланови породице из члана 19. став 3. тач. 1), 2) и 3) овог закона.

Ако породицу сачињавају деда и баба по оцу и деда и баба по мајци, право на породичну инвалиднину имају деда и баба који су се старали о подизању и васпитању лица од којег изводе право, односно деда и баба које је то лице издржавало.

Члан 42.

Ако право на породичну инвалиднину користи више чланова породице, ово право им припада као сауживаоцима, у једнаким деловима.

Члан 43.

Породична инвалиднина утврђује се у следећим процентуалним износима од основа из члана 37. став 2. овог закона:

Тачка	ОСНОВ ЗА ПРИЗНАЊЕ	Износ за самосталног корисника	Износ породичне инвалиднине (у процентуалном износу од основа из члана 37. став 2)	
			Износ за сауживаоце	
			Укупан број сауживалаца	Укупан износ за све сауживаоце
1.	За корисника који је право на породичну инвалиднину остварио по основу умрлог војног инвалида	23% -	2	32%
			3	41%
			4 и више	50%
2.	За корисника који је право на породичну инвалиднину остварио као члан породице палог борца	108%	2	162%
			3	216%
			4 и више	270%
3.	За корисника који је право на породичну инвалиднину остварио као члан породице војника на служењу војног рока и лица у резервном саставу погинулог или умрлог у Војсци или умрлог у року од годину дана од отпуштања из Војске, од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене за време вршења војних дужности у Војсци	108%	2	162%
			3	216%
			4 и више	270%
4.	За корисника који је право на породичну инвалиднину остварио по основу мирнодопског војног инвалида умрлог у року од годину дана од отпуста из Војске, од последица ране, повреде, озледе или болести по основу које је остварио својство мирнодопског војног инвалида	108%	2	162%
			3	216%
			4 и више	270%
5.	За родитеља – корисника породичне инвалиднине који је то право остварио по основу јединог детета – палог борца	225%	2	369%
6.	За родитеља који је имао више деце, породичну инвалиднину је остварио по основу једног детета, палог борца, а остала деца су изгубила живот под другим околностима	225%	2	369%
7.	За родитеља који је имао више деце, право на породичну инвалиднину је остварио по основу једног детета – палог борца, а остала деца су инвалидна деца	171%	2	288%
8.	За корисника који је право на породичну инвалиднину остварио по основу супружника - палог борца, који нема деце или има више деце која су инвалидна деца	171%	2	288%
			3	405%
			4 и више	522%
9.	За дете - корисника породичне инвалиднине по основу палог борца	171%	2	288%
			3	405%
			4 и више	522%

Члан 44.

Ако корисник породичне инвалиднине испуњава услове за признавање права по више тачака из члана 43. овог закона, припада му право на породичну инвалиднину само по једној од тачака која је за њега најповољнија.

Ако сауживаоци породичне инвалиднине испуњавају услове за признавање права по више тачака из члана 43. овог закона, укупан износ породичне инвалиднине утврђује се тако што се најповољнијем износу права за једног од сауживаоца дода 50% износа који припада другом сауживаоцу.

Члан 45.

Члан породице који испуњава услове за признање права на породичну инвалиднину из члана 43. тач. 1, 2. и 3. овог закона по два или више лица, има право на породичну инвалиднину у несмањеним износима утврђеним по тим тачкама по сваком од тих лица.

Члан 46.

Право на породичну инвалиднину, под условима прописаним овим законом, има и војни инвалид.

3) Додатак за негу

Члан 47.

Право на додатак за негу имају:

- 1) војни инвалиди и цивилни инвалиди рата I групе;
- 2) војни инвалиди и цивилни инвалиди рата II, III и IV групе са оштећењем организма које је једнако оштећењу организма војног инвалида I групе;
- 3) корисници материјалног обезбеђења.

Члан 48.

Додатак за негу разврстава се у четири степена, и то:

- 1) у први степен – војни инвалиди и цивилни инвалиди рата I групе који су потпуно неспособни за обављање основних животних потреба и којима је неопходна нега и помоћ другог лица;
- 2) у други степен – војни инвалиди и цивилни инвалиди рата I групе који нису разврстани у први степен, као и војни инвалиди и цивилни инвалиди рата II, III и IV групе који су потпуно неспособни за обављање основних животних потреба и којима је неопходна нега и помоћ другог лица;
- 3) у трећи степен – војни инвалиди и цивилни инвалиди рата II, III и IV групе са оштећењем организма које је једнако оштећењу организма инвалида I групе који су разврстани у други степен;
- 4) у четврти степен – корисници материјалног обезбеђења чије је оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе или корисници материјалног обезбеђења који су потпуно неспособни за обављање основних животних потреба и којима је неопходна нега и помоћ другог лица.

Министар прописује медицинске индикације за разврставање војних инвалида и цивилних инвалида рата од I до IV групе у степене додатка за негу.

Члан 49.

Додатак за негу одређује се у проценту од основа из члана 37. став 2. овог закона и износи:

- 1) за први степен 180%;
- 2) за други степен 119%;
- 3) за трећи степен 83%;
- 4) за четврти степен 36%.

4) Ортопедски додатак

Члан 50.

Право на ортопедски додатак имају војни инвалиди и цивилни инвалиди рата I до VI групе којима је инвалидитет утврђен због оштећења организма које је непосредна последица задобијене ране, повреде, озледе или болести, које је проузроковало ампутацију екстремитета или тешко оштећење функције екстремитета, као и због потпуног губитка вида на оба ока.

Оштећења организма из става 1. овог члана разврставају се у четири степена, према тежини, врсти и узроку оштећења.

Министар прописује оштећења организма на основу којих војни инвалид и цивилни инвалид рата има право на ортопедски додатак и разврставање тих оштећења у степене.

Члан 51.

Ортопедски додатак одређује се у проценту од основа из члана 37. став 2. овог закона и износи:

- 1) за први степен 52%;
- 2) за други степен 40%;
- 3) за трећи степен 25%;
- 4) за четврти степен 13%.

Ортопедски додатак из става 1. тачка 1) овог члана повећава се за 25% инвалиду код кога постоји више оштећења првог степена и износи 65% од основа из члана 37. став 2. овог закона.

5). Здравствена заштita и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите

Члан 52.

Војни инвалиди и цивилни инвалиди рата имају право на здравствену заштиту и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите, у обиму прописаном за запослене по прописима у области здравства, уколико не испуњавају услове за остваривање права на здравствену заштиту по прописима у области здравства.

Члан 53.

Корисници породичне инвалиднине који не испуњавају услове за остваривање права на здравствену заштиту по прописима у области здравства, имају право на здравствену заштиту и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите у обиму који је за чланове породице запослених утврђен прописима у области здравства.

Члан 54.

Војни инвалиди и корисници породичне инвалиднине остварују право на здравствену заштиту на начин и по поступку који су прописани прописима у области здравства.

Члан 55.

Ако је прописима којима се уређује остваривање накнаде зараде за време привремене спречености за рад прописана мања накнада зараде од основа на накнаду, војни инвалид има право на накнаду зараде у висини разлике до 100% од основа за накнаду ако је:

- 1) услед болести или повреде привремено неспособан за рад, односно ако је ради лечења и медицинских испитивања смештен у стационарну установу;
- 2) упућен на бањско и климатско лечење;
- 3) изолован као клицоноша или због појаве заразне болести у његовој околини.

Члан 56.

Војни инвалид не учествује у трошковима коришћења здравствене заштите осим за коришћење лекова, необавезне имунизације и лечење уз примену природног фактора по прописима у области здравства.

Одредбе става 1. овог члана примењују се и на кориснике породичне инвалиднине по овом закону који су то право остварили као чланови породице палог борца.

Права из ст. 1. и 2. овог члана остварују се на основу уверења које издаје надлежни орган.

6) Партиципација за медицинско-техничка помагала

Члан 57.

Војни инвалиди имају право на накнаду износа личног учешћа у набавци медицинско-техничких помагала на која су остварили право по прописима у области здравства, само за оштећење организма по основу кога му је признат војни инвалидитет.

Министар прописује начин остваривања права на партиципацију за медицинско-техничка помагала.

7) Борачки додатак

Члан 58.

Борачки додатак је право на додатак уз зараду остварену по основу радног односа.

Члан 59.

Право на борачки додатак има борац из члана 4. став 1. овог закона уколико има признато својство ратног војног инвалида и уколико се налази у радном односу.

Право из става 1. овог члана нема лице које је оснивач, власник, сувласник или члан привредног друштва или друге организације, оснивач радње, лице које самостално обавља привредну или другу делатност, односно које је предузетник, као и лице које обавља послове по основу уговора о делу, односно обавља послове по основу других уговора ако за извршен посао остварује накнаду.

Члан 60.

Борачки додатак одређује се у висини разлике између износа просечне зараде у Републици Србији, без пореза и доприноса, из претходног месеца и износа зараде без пореза и доприноса, коју је борац остварио за рад у пуном радном времену у месецу за који се признаје право.

Зарада коју је борац остварио у смислу става 1. овог члана не може бити мања од минималне зараде у Републици Србији.

Борачки додатак се одређује у аконтативном износу за први наредни месец по подношењу захтева, а коначно обрачунава по истеку сваког тромесечја, на основу зараде коју је борац остварио у том тромесечју.

Ако се при утврђивању борачког додатка у смислу става 1. овог члана установи да је на име аконтације борачког додатка у одређеном тромесечју исплаћено више од износа коначно утврђеног борачког додатка, односно да је зарада борца остварена за тај период већа од основа за одређивање борачког додатка, разлика тих износа обуставља се приликом исплате борачког додатка у наредном тромесечју.

Министар прописује начин одређивања висине борачког додатка, вршење обрачуна средстава исплаћених на име борачког додатка и начин вођења евиденције и достављања извештаја о тим средствима.

Члан 61.

Ако борац ради са скраћеним радним временом, борачки додатак му припада у износу који се одређује сразмерно времену проведеном на раду према пуном радном времену.

За време привремене спречености за рад и привремене незапослености, борац нема право на борачки додатак.

Члан 62.

Борачки додатак не улази у основ за одређивање пензије и новчаних накнада које припадају осигураницима по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

8) Накнада за време незапослености

Члан 63.

Ратни војни инвалид од I до VII групе коме је то својство признато као борцу из члана 4. став 1. овог закона, односно као лицу из члана 6. тачка 3. овог закона има право на накнаду за време незапослености под условом да није у радном односу, да није корисник пензије, да није оснивач, власник, сувласник или члан привредног друштва или друге организације, оснивач радње, лице које самостално обавља привредну или другу делатност, односно предузетник, да није обвезник доприноса за пензијско и инвалидско осигурање пољопривредника, да не остварује накнаду за време незапослености по другом основу, да не обавља послове по основу уговора о делу, односно да не обавља послове по основу других уговора ако за извршен посао остварује накнаду и да је пријављен организацији надлежној за послове запошљавања.

Члан 64.

Накнада за време незапослености одређује се у месечном износу у висини основа из члана 37. став 2. овог закона.

9) Материјално обезбеђење

Члан 65.

Право на материјално обезбеђење имају борци, војни инвалиди, цивилни инвалиди рата, корисници породичне инвалиднине, чланови породица умрлих бораца, чланови породица умрлих цивилних инвалида рата и чланови породица цивилних жртава рата.

Члан 66.

Лице из члана 65. овог закона има право на материјално обезбеђење под условом да је држављанин Републике Србије, да је материјално необезбеђен, да је неспособан за рад и да испуњава имовинске услове утврђене овим законом.

Поред услова из става 1. овог члана, чланови породице умрлог борца могу остварити право на материјално обезбеђење, ако су у време смрти борца са њим живели у заједничком домаћинству и ако су самохрани или ако су у време смрти борца са њим живели у заједничком домаћинству, а умрли борац је за живота користио право на материјално обезбеђење.

Члан 67.

Материјално необезбеђеним, у смислу члана 66. овог закона, сматрају се лица која нису у радном односу, не обављају самосталну делатност, односно нису предузетници и не остварују накнаду за време незапослености и материјално обезбеђење по прописима у области социјалне заштите.

Члан 68.

Неспособним за рад, у смислу члана 66. став 1. овог закона, сматрају се:

- 1) војни инвалиди и цивилни инвалиди рата од I до VI групе;
- 2) лица старија од 63 године живота (мушкарци), односно 58 година живота (жене);
- 3) лица код којих постоји потпун губитак радне способности у смислу прописа о пензијском и инвалидском осигурању;

4) деца до навршене 15. године живота и деца на школовању под условима из члана 39. став 1. тачка 2) алинеја 2. овог закона, као и инвалидно дете;

5) удове млађе од 58 година живота, односно удовци млађи од 63 године живота, који имају дете млађе од 15 година живота или старије инвалидно дете, са којим живе у заједничком домаћинству.

Члан 69.

Оцена имовинских услова у смислу члана 66. став 1. овог закона врши се према износима новчаних примања корисника и чланова његовог домаћинства из године која претходи години у којој корисник остварује право на материјално обезбеђење, односно према првом месецу по стицању новчаног примања, и важи до 31. марта наредне године.

Новчана примања која утичу на утврђивање износа материјалног обезбеђења јесу: пензија, приход од пољопривреде, приход од покретне или непокретне имовине, приход од капитала, месечна новчана примања по прописима у области борачко-инвалидске заштите које остварују корисник или члан његовог домаћинства, зарада и остала новчана примања из радног односа, без пореза и доприноса, приход од обављања самосталне делатности, односно приватног предузетништва, које остварују чланови корисничког домаћинства.

Примања из става 2. овог члана утврђују се у висини просечног месечног износа.

Уколико члану домаћинства који је у радном односу за одређени месец или период послодавац није исплатио зараду или је исплатио у мањем износу од износа минималне зараде у Републици Србији, при утврђивању права, као износ од утицаја на право узима се износ минималне зараде.

Члан 70.

Приходом од пољопривреде у смислу овог закона, сматра се катастарски приход увећан 12 пута или стварни приход са земљишта на коме постоји право власништва, право коришћења или право плодуживања.

Приходом од непокретне имовине, у смислу овог закона, сматрају се приходи које власник оствари издавањем у закуп или подзакуп непокретности (земљиште, стамбене и пословне зграде, делови тих зграда, станови, пословне просторије, гараже и др.).

Приходом од покретне имовине, у смислу овог закона, сматрају се приходи које власник оствари давањем у закуп опреме, транспортних средстава и друге покретне имовине.

Приходом од капитала у смислу овог закона сматра се приход од дивиденди, камате и удела у добити.

Приход у смислу ст. 2, 3. и 4. овог члана јесте износ који служи као основица за обрачунавање пореза на доходак грађана.

Члан 71.

Чланови корисниковог домаћинства чији су приходи од утицаја на остваривање права и на које се деле укупни приходи јесу: супружник, деца (рођена у браку или ван брака, усвојена и пасторчад), родитељи, очух, маћеха или усвојитељ и чланови уже породице корисниковог детета, који са корисником живе у заједничком домаћинству.

Домаћинством се, у смислу става 1. овог члана сматра заједница живота, становања и трошења остварених прихода. Домаћинством се сматра и заједнички живот лица из става 1. овог члана у истом стану, односно у истој породичној кући или на истом пољопривредном газдинству.

Члан 72.

Основица материјалног обезбеђења за кориснике чије домаћинство нема катастарски приход јесте 60% од просечне зараде у Републици Србији из претходне године без пореза и доприноса, а за кориснике старије од 80 година 70% од ове зараде.

Основицу материјалног обезбеђења за кориснике чије домаћинство има катастарски приход представља 45% од просечне зараде из става 1. овог члана, а за кориснике старије од 80 година 50% од ове зараде.

Основица материјалног обезбеђења за кориснике чије домаћинство поседује пољопривредно земљиште са којег се не може утврдити катастарски приход јесте 45%, односно 50% од просечне зараде из става 1. овог члана.

Имовински цензус за кориснике чије домаћинство поред катастарског прихода има и друге приходе јесте 45% од просечне зараде из става 1. овог члана, а за кориснике чије домаћинство нема катастарски приход - 60% од просечне зараде из става 1. овог члана.

Члан 73.

Висина материјалног обезбеђења за кориснике чије домаћинство нема приходе износи 60% од просечне зараде из члана 72. став 1. овог закона, а за кориснике старије од 80 година 70% од ове зараде.

Висина материјалног обезбеђења за кориснике чије домаћинство има приходе представља разлику између одговарајуће основице из члана 72. овог закона и просечног износа прихода по члану домаћинства.

Укупан месечни приход по члану домаћинства који је мањи од 3% од просечне зараде из члана 72. став 1. овог закона не узима се у обзир.

Висина материјалног обезбеђења која се кориснику исплаћује не може бити мања од 5% од просечне зараде из члана 72. став 1. овог закона.

Члан 74.

Самохраном лицу - кориснику материјалног обезбеђења припада повећање износа материјалног обезбеђења у висини 40% од просечне зараде из члана 72. став 1. овог закона.

Самохраним лицем, у смислу овог закона, сматра се корисник који у домаћинству нема чланове уже породице (супружник и деца) и родитеље, способне за рад, нити има чланове уже породице или родитеље који остварују примања из члана 69. став 2. овог закона.

Члан 75.

Ако корисник испуњава услове за остваривање права на материјално обезбеђење по више основа, припада му износ материјалног обезбеђења само по једном основу.

Члан 76.

Ако два или више сауживаоца породичне инвалиднине испуњавају услове за остваривање права на материјално обезбеђење, ово право остварују као сауживаоци материјалног обезбеђења.

Супружник и деца, с једне стране, односно родитељи, с друге стране, право на материјално обезбеђење остварују као сауживаоци.

Ако право на материјално обезбеђење остварују чланови уже породице умрлог борца, умрлог цивилног инвалида рата и цивилне жртве рата, родитељи, очух, маћеха и усвојитељ не могу користити право на материјално обезбеђење.

Члан 77.

Износ материјалног обезбеђења за сауживаоце утврђује се тако што се материјално обезбеђење из чл. 73. и 74. овог закона, у најповољнијем износу за једног од сауживаоца,

повећава за 50% за сваког од осталих сауживалаца, а највише до четири корисника. Овако утврђен износ материјалног обезбеђења сауживаоцима припада у једнаким деловима.

Сауживаоцима материјалног обезбеђења који не живе у истом домаћинству (разведени родитељи, деца рођена у браку и ван брака и др.) право на материјално обезбеђење утврђује се на начин предвиђен у ставу 1. овог члана и у члану 76. овог закона.

Право на материјално обезбеђење не припада сауживаоцу чији приходи прелазе имовински цензус из члана 72. став 4. овог закона.

10) "Партизанска споменица 1941."

Члан 78.

"Партизанску споменицу 1941." могу остварити борци НОР-а на начин и под условима прописаним Законом о «Партизанској споменици 1941» («Службени лист ФНРЈ», бр. 43/46, 99/46, 11/51, 46/51, 15/56 и 44/57), у складу са овим законом.

11) "Равногорска споменица 1941."

Члан 79.

"Равногорску споменицу 1941." могу остварити борци из члана 4. став 3. овог закона, под условом:

- 1) да су у Југословенску војску у отаџбини, односно Равногорски покрет ступили у периоду од 17. априла до 31. децембра 1941. године;
- 2) да нису прекидали службу у Југословенској војсци у отаџбини, односно Равногорском покрету до 15. маја 1945. године својевољним напуштањем ове војске, било да су се вратили кућама, дезертирали или се предали непријатељу, осим у случају када су у периоду од 12. септембра 1944. године до 15. маја 1945. године приступили партизанским одредима, односно Југословенској армији.

Уколико лице из става 1. овог члана није у животу, "Равногорска споменица 1941." може се постхумно доделити члану његове уже породице, у смислу члана 24. овог закона, а у случају да нема чланова уже породице ова споменица се може доделити другом члану породице.

Члан 80.

«Равногорска споменица 1941.» је кружног облика, величине 49 mm у пречнику. На левој страни налази се грб Војске Краљевине Југославије, сребрнасте боје, а на десној страни фигура борца позлаћене боје, у стојећем ставу, који у левој руци држи заставу Краљевине Југославије, а десном руком позива народ на борбу.

12) Изузетно месечно новчано примање

Члан 81.

Борци НОР-а који не испуњавају услове за признавање права на материјално обезбеђење у погледу имовинских услова могу остварити право на изузетно месечно новчано примање, имајући у виду степен заслуга у Народноослободилачком рату и друге околности.

Изузетно месечно новчано примање износи 70% од основа из члана 37. став 2. овог закона.

13) Стално месечно новчано примање

Члан 82.

Носиоци Ордена народног хероја, чланови породице погинулог или умрлог народног хероја из члана 20. овог закона, носиоци "Партизанске споменице 1941." и носиоци "Равногорске споменице 1941." (у даљем тексту: носиоци Споменице) имају право на стално месечно новчано примање у висини основа из члана 37. став 2. овог закона, уколико нису у радном односу, нису корисници пензије, нису оснивачи, власници, сувласници или чланови привредног друштва или друге организације, оснивачи радње, самостално не обављају привредну или другу делатност, односно нису предузетници.

Родитељи погинулог или умрлог народног хероја могу остварити право на стално месечно новчано примање ако то право не остварују његови супружник и деца.

Супружнику и деци, односно родитељима народног хероја припада само један износ сталног месечног новчаног примања.

Лица из става 3. овог члана остварују право на стално месечно примање уколико, поред услова из става 1. овог члана, испуњавају и услове из члана 39. овог закона.

Корисници сталног месечног новчаног примања из ст. 2. и 3. овог члана који испуњавају услове за признавање и права на личну, односно породичну инвалиднину, или право на материјално обезбеђење по овом закону могу остварити само једно од ових права које је за њих повољније.

***14) Примање на име разлике између гарантованог износа
и оствареног сталног месечног новчаног примања***

Члан 83.

Носиоцу Споменице, кориснику сталног месечног новчаног примања из члана 82. овог закона, припада разлика између износа од 85% од гарантованог износа за носиоца "Партизанске споменице 1941." утврђеног законом којим се уређује пензијско и инвалидско осигурање и оствареног сталног месечног новчаног примања.

15) Годишње новчано примање за опоравак

Члан 84.

Носилац Споменице и лице одликовано Орденом народног хероја имају право на годишње новчано примање за опоравак у износу просечне месечне зараде, без пореза и доприноса, у Републици Србији из месеца који претходи месецу у којем се врши исплата.

16) Решавање стамбених потреба

Члан 85.

Оснива се Фонд за решавање стамбених потреба ратних војних инвалида и породица палих бораца (у даљем тексту: Фонд).

Фонд има својство правног лица. Седиште Фонда је у Београду. Фонд почиње са радом даном уписа у судски регистар, у складу са законом. Рад Фонда је јаван.

Средства за оснивање и почетак рада Фонда обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Члан 86.

Приходи Фонда остварују се из:

- 1) средства буџета Републике Србије;
- 2) донација, прилога, поклона и помоћи;
- 3) прихода од управљања слободним новчаним средствима;
- 4) закупнина станова датих у закуп;
- 5) средстава од откупа станова;
- 6) других извора, у складу са законом.

Свако повећање или смањење имовине Фонда, као и укупна вредност Фонда, уписује се у судски регистар једном годишње.

Члан 87.

Органи Фонда су: управни одбор, директор и надзорни одбор.

Чланове управног и надзорног одбора именује и разрешава Влада.

Управни одбор има седам чланова, које чине: три представника Владе, један из реда запослених у Фонду и три представника репрезентативних удружења из члана 106. овог закона.

Председника управног одбора именује Влада из реда чланова, на предлог Министра.

Надзорни одбор има три члана, које чине: два представника Владе и један представник репрезентативних удружења из члана 106. овог закона.

Председника надзорног одбора именује Влада из реда чланова, на предлог Министра.

Директора Фонда, на предлог Министра, а по прибављеном мишљењу управног одбора, именује Влада.

Чланови управног и надзорног одбора, као и директор Фонда, именују се на период од четири године.

Члан 88.

Фонда има статут и друге опште акте у складу са законом и статутом.

Статут Фонда доноси управни одбор уз сагласност Владе.

Стручне и административно-техничке послове обављају запослени у Фонду.

Запослени у Фонду имају права и обавезе у складу са законом којим се уређује рад.

Члан 89.

Право на решавање стамбених потреба могу да остваре ратни војни инвалиди и корисници породичне инвалиднине по основу палог борца из члана 4. став 1. овог закона уколико: имају држављанство Републике Србије, пребивалиште у Републици Србији и уколико им је својство ратног војног инвалида, односно својство корисника породичне инвалиднине признато правоснажним решењем надлежног органа у Републици Србији.

Право на решавање стамбених потреба по овом закону немају војни инвалиди и корисници породичне ивналиднине из става 1. овог члана који су активни или пензионисани припадници Војске и активни или пензионисани припадници Министарства унутрашњих послова и Безбедносно – информативне агенције, као ни чланови породица ових лица.

Члан 90.

Стамбене потребе решавају се под условима утврђеним овим законом:

1) давањем непокретности на коришћење на одређено време; у закуп на одређено време или откуп;

2) давањем бесповратне новчане помоћи за побољшање услова становања, куповину грађевинског материјала за започету изградњу непокретности и куповину сеоске куће са окућницом.

Поступак за решавање стамбених потреба у првом степену води и све одлуке доноси управни одбор Фонда, а у другом степену Влада односно стално радно тело Владе.

Непокретности прибављене из домаћих или иностраних донација дају се на коришћење на одређено време, у закуп на одређено време и у откуп, под условима утврђеним овим законом, водећи рачуна о споразумима са донаторима.

Члан 91.

Додатне услове, као и начин и критеријуме за решавање стамбених потреба, основе и мерила за утврђивање реда првенства, органе и поступак одлучивања и друга питања од значаја за решавање стамбених потреба прописује Влада.

17) Путничко моторно возило

Члан 92.

Војни инвалид коме је својство војног инвалида I групе признато трајно због ампутације или тешких оштећења доњих екстремитета изједначених са ампутацијом тих екстремитета или због губитка вида на оба ока има право на путничко моторно возило домаће производње најмање радне запремине. У зависности од оштећења организма корисника овог права, моторно возило биће прилагођено том кориснику.

Члан 93.

Војни инвалид може поново остварити право на путничко моторно возило по истеку седам година од дана преузимања раније примљеног возила.

Члан 94.

Министар прописује ближе услове и начин остваривања права на путничко моторно возило, оштећења организма по основу којих се право може остварити и врсти моторног возила.

18) Накнада трошкова путовања

Члан 95.

Трошкове путовања чине трошкови превоза у унутрашњем саобраћају железницом, бродом или аутобусом и дневница.

Право на накнаду трошкова путовања има:

- 1) лице о чијем праву надлежни орган одлучује по службеној дужности, а које је упућено у друго место ради прегледа пред лекарском комисијом, или је упућено у здравствену установу ради медицинског испитивања у вези са остваривањем права по овом закону;
- 2) лице које је поднело захтев за признавање права по овом закону, ако му се коначним решењем призна право;
- 3) пратилац лица из тач. 1) и 2) овог члана, ако се одлучује о праву на додатак за негу;
- 4) пратилац детета до навршене 18. године живота.

Члан 96.

Трошкови превоза признају се у стварним износима, а дневница за време путовања и боравка у другом месту у висини дневнице за службена путовања по прописима о накнадама и другим примањима запослених у државним органима, без права на трошкове ноћења.

Министар прописује начин остваривања права на накнаду трошкова путовања.

19) Бесплатна и повлашћена возња

Члан 97.

Носиоци Ордена народног хероја и носиоци Споменице имају право на једно бесплатно путовање годишње у унутрашњем саобраћају железницом (први разред), бродом (први разред), аутобусом или авионом (економска класа).

Носиоци Ордена народног хероја, носиоци Споменице, војни инвалиди и цивилни инвалиди рата имају право на повлашћену возњу у унутрашњем саобраћају железницом (први разред), бродом (први разред), аутобусом и авионом (економска класа), и то за:

1) три путовања годишње железницом, бродом или аутобусом, уз повластицу од 75% од редовне цене;

2) два путовања годишње авионом, уз повластицу од 50% од редовне цене.

Члан 98.

Корисник породичне инвалиднине има право на једно бесплатно путовање годишње железницом (први разред), бродом (први разред) или аутобусом, ради обиласка гроба палог борца по којем су му призната права по овом закону, ако борац није сахрањен у месту пребивалишта корисника породичне инвалиднине.

Корисник породичне инвалиднине има право на једно бесплатно путовање, када користи право из става 1. овог члана и за пратиоца, ако му је по налазу лекарске комисије потребан пратилац за време путовања.

Члан 99.

Корисник породичне инвалиднине има право на једну повлашћену вожњу годишње у унутрашњем саобраћају железницом (први разред), бродом (први разред) или аутобусом, уз повластицу од 75% од редовне цене.

Члан 100.

Под једним путовањем, у смислу чл. 97 - 99. овог закона, подразумева се одлазак из полазног места у упутно место (вожња у одласку) и повратак из упутног места у полазно место или које друго место (вожња у повратку).

Члан 101.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата I до IV групе коме је признато право на додатак за негу има право на бесплатно путовање и за пратиоца кад користи повлашћену вожњу по овом закону.

Министар прописује начин остваривања и коришћење права на бесплатну повлашћену вожњу.

20) Помоћ у случају смрти

Члан 102.

У случају смрти носиоца Ордена народног хероја, носиоца Споменице, војног инвалида и корисника права на материјално обезбеђење, члан домаћинства са којим је то лице живело последњу годину живота, односно лице које се о том лицу старало у току последње године његовог живота, има право на једнократну помоћ у двоструком износу просечне зараде, без пореза и доприноса, у Републици Србији, у време смрти тог лица.

Члан 103.

Лице које је сносило трошкове превоза војног инвалида, односно цивилног инвалида рата, који умре ван свог пребивалишта - на путу за здравствену установу, у установи, или по повратку из те установе, има право на накнаду трошкова превоза на основу спецификације за извршене погребне услуге.

Министар прописује начин остваривања права на накнаду трошкова превоза умрлог војног инвалида.

Члан 104.

Умрли носилац Ордена народног хероја и носилац Споменице сахрањује се уз војне почести.

21) Удружења

Члан 105.

Ради унапређивања положаја и бриге о материјалној и социјалној сигурности корисника права по овом закону, неговања и развијања ослободилачких традиција и остваривања сарадње са сродним националним и међународним организацијама, могу се оснивати удружења бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и корисника породичне инвалиднине, и удружења за неговање и развијање ослободилачких традиција, у складу са законом којим се уређују удружења.

Члан 106.

Средства за финансирање програма и циљева, као и рада и активности репрезентативних удружења из члана 105. овог закона обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Репрезентативним удружењем у смислу става 1. овог члана сматра се удружење чије чланство чини једна трећина укупног чланства у оквиру интересне групе за коју је основано, а

своју делатност остварује преко најмање 50 општинских одбора на територији Републике Србије. Репрезентативност удружења коме је основна делатност неговање традиција ослободилачких ратова Србије, оцењује се само по броју чланова.

Удружење мора бити уписано у регистар надлежног органа, да делује на територији Републике Србије, да до краја текуће године поднесе годишњи план рада за наредну годину и да одржава изборне скупштине најкасније до 31. јануара текуће године.

Приликом утврђивања репрезентативности на основу броја чланова, приоритет има удружење са већим бројем чланова.

Решење о утврђивању репрезентативности удружења – ако су испуњени прописани услови, односно решење о одбијању захтева – ако удружење не испуњава прописане услове о репрезентативности, доноси директор Управе за борачко-инвалидску заштиту.

Против решења из става 5. овог члана може се изјавити жалба, о којој решава Министар.

Против решења из става 6. овог члана може се покренути управни спор.

Министар прописује ближе услове, критеријуме и начин финансирања репрезентативних удружења из става 2. овог члана.

Глава IV

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

1. Коришћење и престанак права

Члан 107.

Права из члана 37. став 1. овог закона припадају од првог дана наредног месеца по подношењу захтева.

Ако је захтев за признавање права на додатак за негу, ортопедски додатак, борачки додатак, накнаду за време незапослености, путничко моторно возило и материјално обезбеђење поднет пре признавања права на личну инвалиднину, односно породичну инвалиднину, та права припадају од дана када је коначним решењем признато право на личну инвалиднину, односно породичну инвалиднину.

Ако је захтев за признавање права која се утврђују по основу признатог својства борца, односно утврђеног посебног пензијског стажа за време проведено у рату или у оружаним акцијама, поднет пре признатог својства борца односно утврђеног посебног пензијског стажа,

права припадају од дана када је коначним решењем признато својство борца, односно утврђен посебан пензијски стаж.

Члан 108.

Мирнодопски војни инвалид који стекне права по овом закону по основу болести и користи их најмање пет година, па се после тог времена стање побољша и проценат инвалидитета смањи испод процента одређеног у члану 11. ст. 1. и 2. овог закона, задржава својство мирнодопског војног инвалида и користи права према смањеном проценту инвалидитета, под условом да утврђено оштећење организма није мање од 20%.

Члан 109.

Ако војни инвалид, односно цивилни инвалид рата, за исто оштећење организма, има право на новчану накнаду за телесно оштећење по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, може користити то право или право на личну инвалиднину по овом закону.

Члан 110.

Корисник права на додатак за негу по овом закону који истовремено испуњава услове за стицање права на додатак за помоћ и негу, односно новчану накнаду на име неге по другом закону - може користити то право само по једном закону.

Члан 111.

Корисник права по овом закону који је после ступања на снагу овог закона остварио право на накнаду штете за исто оштећење организма по другим прописима не може користити месечна примања по овом закону за одређени временски период.

Временски период из става 1. овог члана утврђује се тако што се остварени износ накнаде штете по другом пропису подели са месечним износима примања која кориснику припадају по овом закону. Уколико након утврђивања наведеног временског периода корисник оствари друго право по овом закону које се остварује у редовним месечним износима, извршиће се прерачун дужине овог периода.

Члан 112.

Корисник права прописаних овим законом дужан је да надлежном органу пријави промене које утичу на коришћење и престанак тих права у року од 15 дана од дана настанка промене.

Члан 113.

Права по овом закону могу се користити док постоје услови за коришћење тих права прописани овим законом, ако овим законом није другачије прописано.

Промене које утичу на губитак или смањење права по овом закону (промене у приходима, саставу домаћинства, школовању и др.) производе правно дејство од првог дана наредног месеца после настанка промене, а промене које утичу на повећање права производе правно дејство од првог дана наредног месеца после подношења захтева.

Отуђење непокретне имовине и престанак права плодуживања, у смислу овог закона, настаје даном уписа промене у катастар непокретности.

Члан 114.

Права по овом закону јесу лична права и не могу се преносити на друга лица.

Права по овом закону која се стичу по основу ране, повреде или озледе не застаревају.

Члан 115.

Права из члана 37. став 1. овог закона исплаћују се по истеку месеца за који се врши исплата.

Члан 116.

Права из члана 37. став 1. овог закона могу се исплаћивати корисницима док имају место боравка на територији Републике Србије, односно од првог дана наредног месеца по пријави боравка у Републици Србији.

Корисницима који бораве ван територије Републике Србије исплата месечних примања обуставља се решењем.

Примања која су обустављена за период из става 2. овог члана не могу се накнадно исплатити.

Члан 117.

Новчана примања по овом закону која доспевају месечно застаревају у складу са општим прописима којима се уређује застарелост потраживања. Дospelим се сматра и месечно примање за месец у којем је корисник права умро.

Једнократна новчана примања по овом закону застаревају у року од две године.

Члан 118.

Права из члана 37. став 1. овог закона могу бити предмет извршења или обезбеђења:

- 1) до половине – за обавезе законског издржавања;
- 2) до трећине – за остале обавезе.

Члан 119.

Право на породичну инвалиднину, право на стално месечно новчано примање и право на материјално обезбеђење супружника погинулог или умрлог борца, цивилне жртве рата, односно умрлог цивилног инвалида рата, и остала права по овом закону, трајно престају супружнику ступањем у брак или заснивањем ванбрачне заједнице, осим ако су та права стечена по основу неспособности за рад настале пре навршених година живота, према којима се по овом закону лице сматра неспособним за рад.

Права из става 1. овог члана престају супружнику који не врши родитељске дужности према деци са којом користи права. Ако настави да врши родитељске дужности за време док деца користе права - може наставити да користи та права.

Права по овом закону престају родитељу за кога је у поступку пред надлежним органом утврђено да није вршио родитељску дужност према детету по основу кога му је признато право.

Право на породичну инвалиднину и остала права по овом закону престају лицу из члана 39. став 1. тачка 2) овог закона даном заснивања радног односа, оснивања привредног друштва, или друге организације, оснивања радње, даном почетка обављања привредне или друге делатности, односно даном уписа предузетника у регистар.

Кориснику породичне инвалиднине који је право на породичну инвалиднину стекао по основу неспособности за рад престају права по овом закону даном заснивања радног односа, или оснивања привредног друштва, радње или друге организације, односно даном уписа предузетника у регистар предузетника, осим супружнику који испуњава услове у погледу година живота за остваривање права на породичну инвалиднину.

Право на накнаду за време незапослености трајно престаје даном заснивања радног односа, остваривања пензије, или оснивања привредног друштва, радње или друге организације, односно даном уписа предузетника у регистар, даном наступања обавезе плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање пољопривредника, као и у случају одбијања запослења обезбеђеног посредством организације надлежне за послове запошљавања.

2. Сметње за стицање и коришћење права

Члан 120.

Права утврђена овим законом не могу стећи:

- 1) лица која су пребегла непријатељу, или су побегла из војске или са војне дужности, или су сарађивала са непријатељем;
- 2) лица која су се сама ранила или повредила ради избегавања војне дужности;
- 3) лица осуђена за ратни злочин правноснажном судском пресудом надлежног суда у Републици Србији.

Права прописана овим законом немају чланови породице лица из става 1. овог члана.

Правноснажна судска пресуда којом су лица из члана 4. став 3. овог закона и чланови њихових породица осуђени због учешћа у борбама против партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, не представља сметњу у смислу ст. 1. и 2. овог члана.

Члан 121.

Права по овом закону губи корисник који је осуђен правноснажном судском пресудом због дела предвиђених у члану 120. став 1. овог закона.

Права по овом закону губи и члан породице лица из става 1. овог члана.

Члан 122.

Кориснику материјалног обезбеђења који се налази на издржавању казне затвора не припада право на материјално обезбеђење док се налази на издржавању казне, осим ако издржава чланове уже породице у ком случају му припада 50% од износа материјалног обезбеђења.

Глава V

УПРАВА ЗА БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКУ ЗАШТИТУ

Члан 123.

У саставу Министарства рада, запошљавања и социјалне политике образује се Управа за борачко-инвалидску заштиту (у даљем тексту: Управа), која обавља извршне и с њима повезане стручне послове у области борачко-инвалидске заштите, с циљем унапређивања и развоја те

заштите, неговања традиција ослободилачких ратова Србије, заштите споменика и спомен-обележја бораца у земљи и иностранству и сарадње са борачко-инвалидским организацијама, као и друге послове одређене законом.

Глава VI

ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

Члан 124.

Поступак за остваривање права из овог закона води се по закону којим је уређен општи управни поступак, ако овим законом није друкчије одређено.

Трошкове поступка за остваривање права по овом закону сноси орган који води поступак.

У управном поступку, за остваривање права по овом закону, не плаћа се такса.

1. Надлежност

Члан 125.

О правима из овог закона у првом степену решава општинска, односно градска управа.

О правима из овог закона у другом степену решава Управа, а за територију Аутономне покрајине Војводине, надлежни орган Аутономне покрајине Војводине.

Послове из ст. 1. и 2. овог члана општинска, односно градска управа, као и надлежни орган Аутономне покрајине Војводине, обављају као поверене.

За кориснике који промене место боравка у смислу члана 116. овог закона, а о чијем праву је одлучивано на територији Републике Србије, орган који је одлучивао по овом закону задржава надлежност.

Кад захтев поднесе лице са местом пребивалишта ван територије Републике Србије, надлежни првостепени орган биће град Нови Сад (за лица са територије Републике Хрватске), општина Вршац (за лица са територије Републике Румуније) и град Београд (за лица из осталих земаља).

Члан 126.

Изузетно од члана 125. овог закона, ради одлучивања о праву на изузетно месечно новчано примање и о додељивању Споменице образује се Комисија за одлучивање о правима из

области борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: Републичка комисија), која се састоји од седам чланова, које именује Народна скупштина. Републичка комисија именује председника и заменика председника из реда својих чланова и доноси пословник о свом раду.

Решење Републичке комисије коначно је. О праву на изузетно месечно новчано примање Републичка комисија одлучује по слободној оцени, решењем које не садржи разлоге.

Републичка комисија решава на основу предлога општинске, односно градске комисије, која се састоји од пет чланова, које именује скупштина општине, односно града.

Комисије из ст. 1. и 3. овог члана, на захтев органа надлежних за одлучивање о правима у области борачко-инвалидске заштите, дају и мишљење о признавању својства борца НОР-а, својства ратног војног инвалида из НОР-а и својства корисника породичне инвалиднине по основу палог борца НОР-а.

Председник Републичке комисије уручује Споменицу.

Административно-техничке послове за потребе Републичке комисије обавља Управа.

Средства за рад Републичке комисије обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Чланови Републичке комисије имају право на накнаду за рад у висини коју утврди Народна скупштина.

Члан 127.

Инвалидитет, додатак за негу, ортопедски додатак, путничко моторно возило, неспособност за рад као услов за остваривање права по овом закону, као и чињеница да је болест, односно смрт у узрочној вези са вршењем војне службе, утврђују се на основу налаза и мишљења следећих лекарских комисија:

- лекарске комисије која даје налаз и мишљење органу који у првом степену решава о правима по овом закону (првостепена лекарска комисија), коју чине три лекара специјалиста.
- лекарске комисије која даје налаз и мишљење органу који у другом степену решава о правима по овом закону (другостепена лекарска комисија), коју чине пет лекара специјалиста.
- лекарске комисије која даје мишљење о настанку вероватноће промене процента инвалидитета (посебна лекарска комисија), коју чине три лекара специјалиста.

Чланови лекарских комисија из става 1. овог члана имају заменике.

Лекарске комисије из става 1. овог члана имају секретара који се именује из реда запослених у Управи, надлежном органу Аутономне покрајине Војводине, општинској односно градској управи, према седишту лекарске комисије.

Чланове и заменике лекарских комисија и секретаре лекарских комисија именује директор Управе, који одређује седиште и подручје рада комисија, а за подручје Аутономне покрајине Војводине - на предлог надлежног органа Аутономне покрајине Војводине.

2. Доказивање

Члан 128.

Својство борца из члана 4. овог закона утврђује се на основу правноснажног решења надлежног органа у Републици Србији којим му је време проведено у рату, односно оружаним акцијама предузетим у миру признато у посебан стаж осигурања по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Изузетно од става 1. овог члана, својство борца из члана 4. став 1. тачка 1) и тачка 3) – за период после 10. априла 2003. године, као и члана 4. став 3. закона утврђује се на основу правноснажног решења надлежног органа у Републици Србији за одлучивање о правима у области борачко-инвалидске заштите.

Својство борца из члана 4. став 3. овог закона утврђује се само писменим доказним средствима. Изузетно, ово својство може се доказивати и квалификованим сведоцима, ако је захтев поднет до 31. децембра 2007. године.

Захтев за додељивање Споменице може се поднети до 31. децембра 2007. године, а решава се само на основу писмених доказних средстава о учешћу у НОР-у и изјаве најмање два борца НОР-а о учешћу подносиоца захтева у НОР-у, који о том учешћу имају лично и непосредно сазнање.

Члан 129.

Чињеница да је рана, повреда, озледа или болест задобијена под околностима из чл. 4, 6, 10, 11, 12. и 17. овог закона, утврђује се писменим доказним средствима из времена када је рана, повреда, озледа или болест задобијена.

Члан 130.

Писменим доказним средством, у смислу члана 129. овог закона, за утврђивање чињенице да је рана, повреда или озледа задобијена под околностима из чл. 4, 6. и 17. овог

закона сматра се и медицинска документација о лечењу која потиче из периода док су трајале те околности, а најдоцније годину дана од дана престанка тих околности.

Члан 131.

Чињеница да је болест наступила под околностима из чл. 4. и 6. овог закона утврђује се само на основу медицинске документације која потиче из периода док су трајале те околности, а најдоцније до истека две године од дана њиховог престанка.

Чињеница да је болест наступила под околностима из члана 11. овог закона утврђује се само на основу медицинске документације која потиче из времена службе у Војсци и периода од 30 дана по отпуштању из Војске.

Члан 132.

Чињеница да је лице од кога чланови породице изводе права по одредбама овог закона погинуло или умрло под околностима из чл. 4, 6. и 17. овог закона утврђује се само писменим доказним средствима из времена када је то лице погинуло, умрло или нестало.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, чињеница да је лице од кога чланови породице изводе права по одредбама овог закона погинуло, умрло или нестало под околностима из члана 4. став 3. овог закона, као и у ратном заробљеништву у вези са тим околностима, доказује се свим доказним средствима у поступку по захтеву за признавање права на породичну инвалиднину, поднетом до 31. децембра 2007. године.

Члан 133.

Изјава странке и других лица, без обзира у ком облику је дата, не сматра се писменим доказним средством у смислу чл. 128, 129. и 132. овог закона. Упис у војну књижицу извршен без одговарајуће службене евиденције не сматра се писменим доказним средством.

Писменим доказним средством, у смислу чл. 128, 129. и 132. овог закона сматра се писмени документ који указује на чињенице о испуњености релевантних услова прописаних овим законом, а посебно војни, полицијски и правосудни документи и медицинска документација.

Квалификованим сведоком у смислу члана 128. овог закона сматра се борац НОР-а коме је својство борца утврђено писменим доказним средством и који је са борцем чије се својство утврђује био у истој јединици и на истој територији дејстава Југословенске војске у отаџбини, односно Равногорског покрета.

Члан 134.

Захтев за признавање својства ратног војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из чл. 4. и 6. овог закона поднет по истеку пет година од престанка тих околности - неће се узимати у поступак.

Изузетно од става 1. овог члана, захтев за признавање својства ратног војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из члана 4. став 3. овог закона узеће се у поступак ако је поднет до 31. децембра 2007. године.

Члан 135.

Захтев за признавање својства мирнодопског војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из члана 11. овог закона, поднет по истеку пет година од дана отпуштања из Војске неће се узимати у поступак.

Члан 136.

Захтев за признавање права на породичну инвалиднину по основу лица које је умрло од болести задобијене под околностима из чл. 4, 6. и 11. овог закона, поднет по истеку пет година од дана престанка тих околности, неће се узимати у поступак.

Изузетно од става 1. овог члана, захтев за признавање права на породичну инвалиднину по основу лица које је умрло од болести задобијене под околностима из члана 4. став 3. овог закона узеће се у поступак ако је поднет до 31. децембра 2007. године.

Члан 137.

Захтеви држављана Републике Србије за признање права из области заштите цивилних инвалида рата по основу ране, повреде или озледе задобијене ван територије Републике Србије, као и захтеви чланова породице лица погинулих под овим околностима, неће се узимати у поступак, осим за лица из члана 17. тачка 2) овог закона.

Члан 138.

Даном испуњења услова за остваривање права по основу болести задобијене под околностима из члана 11. овог закона сматра се дан отпуштања из Војске.

Под отпуштањем из Војске у смислу овог закона, подразумева се прекидање обавезе служења војног рока, отпуштање војника из Војске по одслужењу војног рока или због

неспособности за војну службу, као и отпуштање са школовања студената војне академије и ученика средње војне школе.

Члан 139.

Јединица или установа Војске надлежна за војно лице које је под околностима из члана 6. тач. 1) и 2) и члана 10. овог закона задобило рану, повреду или озледу услед које је наступило оштећење организма, односно које под тим околностима погине или умре, покренуће одмах, по службеној дужности, односно на захтев правно заинтересованог лица, поступак ради утврђивања узрока и околности под којима је то лице рањено, повређено, озлеђено, односно погинуло или умрло.

Поступак из става 1. овог члана за припаднике Министарства унутрашњих послова, односно Безбедносно-информативне агенције, као и за лица из чл. 12. и 17. овог закона, покреће надлежни орган.

По завршеном поступку, надлежна војна јединица или војна установа, односно надлежни орган, издаће правно заинтересованом лицу уверење о околностима под којима се случај догодио, ради остваривања права по овом закону.

Члан 140.

Докази о испуњавању услова из члана 63. овог закона прибављају се свака три месеца.

3. Ревизија

Члан 141.

Решење којим се утврђује право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, здравствену заштиту, накнаду за време незапослености, путничко моторно возило, стално месечно новчано примање, примање на име разлике између гарантованог износа и оствареног сталног месечног новчаног примања, као и решење из члана 128. став 2. овог закона, донето у првом степену, подлеже ревизији.

Решење којим се утврђује право на борачки додатак, донето у првом степену, подлеже ревизији само када се њиме утврђује право, а не и када се врши тромесечно прерачунавање износа тог права.

Решење којим се утврђује право на материјално обезбеђење донето у првом степену, подлеже ревизији, осим у случају када се кориснику без прихода од утицаја на право врши редовно годишње усклађивање.

Члан 142.

Ревизију врши надлежни орган који у другом степену решава о правима по овом закону у року од три месеца од дана када је примио предмет.

Ако против решења донетог у првом степену није изјављена жалба, орган који је донео то решење доставиће га, заједно са списима предмета, органу надлежном за вршење ревизије, у року од осам дана од дана истека рока за жалбу.

Орган надлежан за вршење ревизије извршиће ревизију решења донетог у првом степену кад утврди да првостепени орган није у законском року доставио решење на ревизију.

Члан 143.

Ако је против решења донетог у првом степену изјављена жалба, о ревизији и жалби решава се истим решењем.

Ревизија и жалба одлажу извршење решења.

Члан 144.

Ако другостепена лекарска комисија упуту на медицинско испитивање лице на које се односи решење које је у поступку ревизије, рок из члана 142. став 1. овог закона почиње тећи од дана кад је та лекарска комисија доставила налаз и мишљење органу који врши ревизију.

Члан 145.

У вршењу ревизије надлежни орган може дати сагласност на решење, може га поништити, изменити или укинути и сам другачије решити ствар, или вратити предмет првостепеном органу на поновни поступак.

Надлежни орган ће у поступку ревизије поништити или укинути првостепено решење и, по правилу, сам решити ствар у корист или на штету странке ако утврди да су у првостепеном поступку непотпуно или погрешно утврђене чињенице, или да се у поступку није водило рачуна о правилима поступка која би била од утицаја на решење ствари, или да су погрешно оцењени докази, или да је из утврђених чињеница изведен погрешан закључак у погледу чињеничног стања, или да је погрешно примењен пропис на основу кога је решена ствар.

Првостепени орган чије је решење у поступку ревизије поништено или укинуто и враћено на поновни поступак доноси ново решење. Ново решење подлеже ревизији.

Члан 146.

У поступку ревизије, надлежни орган дужан је да прибави мишљење другостепене лекарске комисије. Кад је у питању утврђивање инвалидитета по основу болести из члана 7. и члана 11. став 3. овог закона и утврђивање степена оштећења организма на основу кога се стиче право на додатак за негу и путничко моторно возило, другостепена лекарска комисија даће налаз и мишљење по извршеном прегледу лица.

4. Заједничке одредбе о поступку

Члан 147.

Против решења донетог по жалби, као и против решења донетог у вршењу ревизије може се водити управни спор.

У поступку за остваривање права по овом закону допуштена је жалба на првостепене одлуке донете у управним споровима.

Против решења донетог у поступку ревизије, којим је решење првостепеног органа поништено или укинато и враћено на поновни поступак не може се водити управни спор, без обзира на то да ли је на првостепено решење изјављена жалба.

Члан 148.

Надлежни орган, по службеној дужности, покреће поступак за доношење новог решења ако сазна за промене које утичу на смањење обима или престанак права по овом закону.

Члан 149.

Надлежни орган, по службеној дужности, врши усклађивање права на материјално обезбеђење према приходима корисника и чланова његовог домаћинства из претходне године, са правним дејством од 1. априла текуће године.

Члан 150.

Надлежни орган, по службеној дужности, покреће поступак за доношење новог решења о привремено признатим правима по овом закону.

Решење којим се право признаје привремено има правно дејство до последњег дана у месецу у коме истиче привременост.

Решење из става 1. овог члана има правно дејство од првог дана наредног месеца по истеку важења решења којим је право привремено признато.

Ако корисник привремено признатог права не приступи на преглед, или на други начин онемогући да првостепена лекарска комисија да налаз и мишљење, сматраће се да је одустао од вођења поступка по овом закону и поступак ће се обуставити.

Ако лице из става 4. овог члана поднесе поновни захтев за остваривање права по овом закону по истом основу, ново решење има правно дејство од првог дана наредног месеца од дана подношења тог захтева.

Члан 151.

Поступак покренут по захтеву за остваривање права по овом закону обуставитиће се ако подносилац захтева не приступи на преглед или на други начин онемогући да првостепена лекарска комисија да налаз и мишљење.

Члан 152.

Ако код војног инвалида, односно цивилног инвалида рата наступе промене које су од утицаја на права утврђена коначним решењем, инвалид може по истеку две године од дана доношења коначног решења поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета у вези са насталом променом.

Прописом за извршавање овог закона којим се уређује утврђивање процента инвалидитета утврдиће се оштећења организма по основу којих се може поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета и пре истека рока из става 1. овог члана.

По захтеву поднетом у смислу става 1. овог члана поступак ће се покренути ако инвалид учини вероватним да је настала промена од утицаја на утврђено право.

Сматра се да је учињено вероватним да је настала промена у смислу става 3. овог члана ако инвалид о томе поднесе налаз лекара специјалисте и ако посебна лекарска комисија, на основу тог налаза и друге медицинске документације, да мишљење да има основа да се преиспита утврђени проценат инвалидитета.

Захтев из става 1. овог члана одбациће се ако није учињено вероватним да је настала промена у смислу одредаба овог члана.

Војни инвалид, односно цивилни инвалид рата чији је захтев за утврђивање новог процента инвалидитета одбачен, односно одбијен може поново поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета по истеку две године од дана доношења закључка, односно решења којим је захтев одбачен, односно одбијен а пре истека тог рока – у случају оштећења организма утврђених у складу са ставом 2. овог члана.

Члан 153.

Одредбе члана 152. овог закона примењују се и у поступку по захтеву за утврђивање процента војног инвалидитета по основу болести који поднесе лице коме је престало, односно коме није признато својство војног инвалида због неиспуњавања услова прописаних овим законом за стицање тог својства у погледу процента војног инвалидитета, под условом да је тај захтев поднет у року од пет година од дана престанка околности под којима је задобијено оштећење организма.

Члан 154.

Поступак за решавање о правима по овом закону, окончан решењем против кога нема редовног правног средства у управном поступку, може се поновити и по истеку рокова предвиђених за понављање поступка у закону којим се уређује општи управни поступак.

Ако је предлог за понављање поступка поднет у року од пет година од дана достављања решења странци, у поступку понављања примењују се прописи који су важили у време доношења решења, а ако је предлог поднет по истеку тог рока, примењују се прописи који важе у време подношења предлога за понављање поступка.

Права утврђена решењем донетим у поступку поновљеном по предлогу странке припадају од првог дана наредног месеца од дана подношења предлога за понављање поступка.

Члан 155.

Решење о правима по овом закону које је постало коначно у управном поступку може се укинути по праву службеног надзора ако је њиме очигледно повређен материјални закон у корист појединца, а на штету јавног интереса, и по протеку рока предвиђеног законом којим се уређује општи управни поступак и без пристанка странке.

Решење из става 1. овог члана које је постало коначно у управном поступку до 1. јула 1998. године, а којим је лице стекло неко право очигледном повредом материјалног закона, не може се укинути по праву службеног надзора.

5. Јединствена евиденције података

Члан 156.

О корисницима права по овом закону води се јединствена евиденција података. Јединствену евиденцију података води Управа.

У Јединственој евиденцији података воде се подаци о корисницима, оствареним правима, члановима корисниковог домаћинства, приходима корисника и чланова његовог домаћинства, потреби решавања стамбеног питања, питања запошљавања, школовања, као и други подаци од утицаја на права прописана овим законом.

6. Исплата права

Члан 157.

Исплату права прописаних овим законом врши Управа.

Изузетно од става 1. овог члана надлежни орган који у првом степену решава о правима по овом закону врши исплату накнаде трошкова путовања и помоћи у случају смрти.

Легитимације за остваривање права на бесплатну и повлашћену возњу издаје надлежни орган из става 2. овог члана.

Члан 158.

Корисник права по овом закону, коме је извршена исплата на коју није имао право дужан је да изврши повраћај остварених примања:

1) ако је на основу нетачних података за које је знао или је морао знати да су нетачни или на други начин остварио неко примање по овом закону које му не припада, или је остварио примање у већем обиму него што му припада;

2) ако је остварио неко примање због тога што није пријавио настале промене које утичу на губитак или смањење неког права, а знао је или је морао знати за те промене.

Члан 159.

Потраживања из члана 158. овог закона застаревају истеком рока одређеног општим прописима којима се уређује застарелост потраживања.

Рокови застарелости почињу тећи од дана кад је у управном поступку постало коначно решење којим је утврђено да исплаћено примање не припада, или да припада у мањем обиму, односно од дана када је извршена последња исплата на коју корисник није имао право.

Корисник је дужан да врати исплаћено примање на које није имао право у износу примљеном највише за последње три године, рачунајући од последње исплате на коју није имао право. Ако то не учини добровољно, повраћај овог износа спровешће се судским путем. Обавеза враћања неправилно исплаћених примања постоји без обзира на то да ли је решење на основу кога је извршена исплата на коју није имао право поништено или укинато.

Глава IX
КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 164.

Одговорно лице у надлежном органу казниће се за прекршај новчаном казном од 5.000,00 динара до 50.000,00 динара:

1) ако изврши решење које подлеже ревизији на које надлежни орган није дао сагласност, осим ако овим законом није другачије предвиђено (члан 143. став 2);

2) ако у прописаном року не достави решење органу надлежном за вршење ревизије (члан 142. став 2. и члана 178. став 7.);

3) ако у поступку не прибави налаз и мишљење надлежне лекарске комисије (чл. 127. и 146);

4) ако благовремено не покрене поступак по службеној дужности за доношење новог решења о продужењу привремено признатих права (члан 150);

5) ако не води евиденцију о корисницима права и извршеним исплатама по овом закону (члан 156. став 1.).

Глава X
ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 165.

Лица којима су до дана ступања на снагу овог закона призната права по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, а која су утврђена овим законом, и даље користе та права под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом.

Члан 166.

Војни инвалид – држављанин Републике Србије коме је својство војног инвалида признато до дана ступања на снагу овог закона, ако основ за стицање тог својства није предвиђен овим законом, задржава својство војног инвалида и користи права у обиму и под условима прописаним овим законом.

Члан 167.

Права по овом закону могу остварити и држављани Републике Србије који до дана ступања на снагу овог закона нису остварили својство мирнодопског војног инвалида а задобили су рану, повреду или озледу под околностима из члана 10. овог закона као припадници ЈНА или Војске Југославије, а имали су пребивалиште у Републици Србији у време упућивања

Члан 168.

Корисник породичне инвалиднине – држављанин Републике Србије коме је то право признато до дана ступања на снагу овог закона, ако основ за стицање тог права није предвиђен овим законом, користи и даље то право и друга права у обиму и под условима прописаним овим законом.

Члан 169.

Корисник који је право на месечно новчано примање остварио по основу својства борца утврђеног у управном поступку по одредбама Закона о материјалном обезбеђењу и здравственој заштити учесника народноослободилачког и ранијих ратова («Службени гласник СРС», бр. 16/79 и 64/82), задржаће овај основ за признавање права на материјално обезбеђење.

Члан 170.

Захтеве за признавање права на изузетно месечно новчано примање и за додељивање Споменице, као и захтеве органа надлежних за одлучивање о правима у области борацко-инвалидске заштите за мишљење о признавању својства борца НОР-а, својства војног инвалида и својства корисника породичне инвалиднине, који нису решени до дана ступања на снагу овог закона, а за чије решавање је била надлежна Комисија из члана 43. став 3. Закона о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица («Службени гласник СРС», број 54/89 и «Службени гласник РС», број 137/04), решиће Републичка комисија.

Члан 171.

Право на накнаду за време незапослености коју су остварили ратни војни инвалиди VIII, IX и X групе, по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, оствариваће се до 31. децембра 2006. године, на начин, по поступку и у обиму прописаном овим законом за ратне војне инвалиде од I до VII групе.

Члан 172.

Носиоци «Партизанске споменице 1941.», борци шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године и лица одликована Орденом народног хероја и чланови њихових породица који су остварили право на додатак уз пензију, право на стално месечно новчано примање, право на годишње новчано примање за опоравак и право на бесплатну и повлашћену возњу по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона настављају са коришћењем тих права у обиму и на начин утврђен овим законом – уколико су та права утврђена овим законом, односно у обиму и на начин утврђен прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона – уколико та права нису утврђена овим законом, у ком случају се за утврђивање тих права примењује основ из члана 37. став 2. овог закона, а усклађивање се врши по одредбама овог закона.

Члан 173.

Корисницима који на дан ступања на снагу овог закона имају држављанство Републике Србије и пребивалиште на територији Републике Србије, а којима је у Републици Србији успостављена исплата права у области борачко-инвалидске заштите у јединственом исплатном систему Републике Србије на основу решења друге републике бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и који су се затекли у исплати на дан ступања на снагу овог закона, извршиће се превођење права чија је исплата вршена на права утврђена овим законом.

Решењем из става 1. овог члана кориснику ће се признати права у обиму у коме их је користио на дан ступања на снагу овог закона уколико надлежни орган не може прибавити списе предмета са коначним решењем о признавању права, или не може прибавити доказе на основу којих се може утврдити основ за признавање права. Уколико се списи предмета, односно докази накнадно прибаве, корисник ће моћи да оствари и већи обим права, као и друга права, уколико за то испуњава прописане услове.

Захтеви лица која су остварила права у области борачко-инвалидске заштите по прописима Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, односно Савезне Републике Југославије, а који се на дан ступања на снагу овог закона не налазе у исплатном систему Републике Србије, неће се узимати у поступак.

Члан 174.

Лица којима је извршено превођење права признатих у Републици Српској на прописе Републике Србије и успостављена исплата права у Републици Србији на основу Протокола о сарадњи Савезног министарства за рад, здравство и социјалну политику Савезне Републике Југославије и Министарства за питања бораца, жртава рата и рада Републике Српске у области борачко-инвалидске заштите, потписаног у Бањалуци 26. јуна 2000. године, и Протокола о сарадњи Министарства за социјална питања Републике Србије и Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске, потписаног у Београду 27. новембра 2003. године, допуњеног 18. новембра 2005. године, остварују та права у обиму и на начин утврђен овим законом.

Члан 175.

Корисници којима су права призната као лицима неспособним за привређивање, односно неспособним за рад, по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, сматрају се неспособним за рад и у смислу овог закона.

Корисници којима је признато право на накнаду трошкова смештаја у установе социјалне заштите и право на професионалну рехабилитацију и новчане накнаде за време професионалне рехабилитације, по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, задржавају и користе право под условима, на начин и у обиму према закону по којем је стечено право, у ком случају се за утврђивање тих права примењује основ из члана 37. став 2. овог закона, а усклађивање се врши по одредбама овог закона.

Члан 176.

Војним инвалидима, цивилним инвалидима рата и корисницима породичне инвалиднине којима у периоду од октобра 1999. године до марта 2002. године није вршено законско усклађивање примања, извршиће се исплата разлике тих примања до законског нивоа у 12 месечних рата у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2007. године, под условом да до дана исплате та потраживања нису остварена судским путем.

Члан 177.

Општинска, односно градска управа, по службеној дужности, донеће решења о престанку права, о исплати права, о усклађивању износа права, односно превођењу права, у складу са овим законом, у следећим роковима од дана ступања на снагу овог закона:

- 1) у року од 30 дана - решења о престанку права која нису прописана овим законом;
- 2) у року од 30 дана - решења о престанку исплате признатих права која се исплаћују у месечним износима корисницима у иностранству;
- 3) у року од два месеца - решења о усклађивању износа права, односно превођењу права на личну инвалиднину, допунску личну инвалиднину, додатак за негу и помоћ, ортопедски додатак, породичну инвалиднину и увећану породичну инвалиднину, допунску породичну инвалиднину, борачки додатак, накнаду за време незапослености, стално месечно новчано примање и примање на име разлике између гарантованог износа и оствареног сталног месечног новчаног примања;
- 4) у року од шест месеци - решења о превођењу следећих права:
  - а) - додатак за негу корисника месечног новчаног примања – на право на додатак за негу IV степена;
  - б) - повећање месечног новчаног примања због везаности за постељу – на право на додатак за негу IV степена
  - в) – здравствену заштиту и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите.

Решења из става 1. тач. 1) и 2) овог члана имају правно дејство од првог дана наредног месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Права по решењу из става 1. тач. 3) и 4) алинеја а) и алинеја б) овог члана теку од првог дана наредног месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Решења о превођењу права на месечно новчано примање, новчану помоћ, породични додатак, инвалидски додатак, основну новчану накнаду и изузетну новчану накнаду – на право на материјално обезбеђење донеће се до 15. марта 2007. године са правним дејством од 1. априла 2007. године. Тако донето решење подлеже ревизији по члану 141. овог закона.

Корисницима права по овом закону исплата примања у висини утврђеној у складу са овим законом вршиће се као аконтација до превођења права у смислу овог закона.

Корисници права по овом закону који после извршеног превођења права на право на материјално обезбеђење по одредбама овог закона дођу у неповољнији положај могу да користе права по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, најкасније до 31. децембра 2007. године.

Ако против решења из става 1. овог члана није изјављена жалба, надлежни орган који је донео то решење, изузетно од рока из члана 142. став 2. овог закона, доставиће га заједно са

списима предмета надлежном другостепеном органу у року који му одреди тај орган. У овим случајевима ревизија и жалба не одлажу извршење решења.

Члан 178.

Управа за борачко-инвалидску заштиту почеће са радом по истеку 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

До дана почетка рада Управе за борачко-инвалидску заштиту, Министар рада, запошљавања и социјалне политике ускладиће са овим законом правилник којим се уређује унутрашње уређење и систематизација радних места у Министарству рада, запошљавања и социјалне политике.

До дана почетка рада Управе за борачко-инвалидску заштиту, Министарство рада, запошљавања и социјалне политике обављаће послове које према одредбама овог закона обавља Управа за борачко-инвалидску заштиту.

Члан 179.

Прописи за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

До доношења прописа из става 1. овог члана примењиваће се подзаконски акти донети на основу прописа који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, уколико нису у супротности са њим.

До почетка вршења исплате права прописаних овим законом, односно до почетка вођења јединствене евиденције података, од стране Управе, исплата права и вођење евиденције вршиће се по прописима који престају да важе даном ступања на снагу овог закона.

Члан 180.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

- 1) Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица («Службени гласник СРС», бр. 54/89 и «Службени гласник РС», број 137/04), осим одредаба чл. 7 - 15. које престају да важе 1. априла 2007. године;
- 2) Закон о правима цивилних инвалида рата («Службени гласник РС», број 52/96), осим одредаба које се односе на право на месечно новчано примање, које престају да важе 1. априла 2007. године;

- 3) Закон о финансирању удружења бораца ослободилачких ратова Србије («Службени гласник РС», број 21/90);
- 4) Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца («Службени лист СРЈ», бр. 24/98, 29/98 и 25/00);
- 5) одредбе чл. 1а, 2, 3, 5, 6а, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 18а, 19, 20, 22, 23а и 23б Закона о основним правима носилаца «Партизанске споменице 1941.» («Службени лист СФРЈ», бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);
- 6) одредбе чл. 2а, 3, 4, 6, 7а, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 19а, 20, 21, 23, 24а и 24б Закона о основним правима бораца Шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године («Службени лист СФРЈ» бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);
- 7) одредбе чл. 2, 3, 5, 6, 8, 10а, 10б, 10в, 10д, 11, 12, 12а, 13, 14, 14а, 15, 17. и 19. Закона о основним правима лица одликованих Орденом народног хероја («Службени лист СФРЈ», бр. 67/72, 21/74, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);
- 8) одредбе чл. 1а, 2, 4, 11. и 11а Закона о основним правима лица одликованих Орденом Карађорђевог звезде с мачевима, Орденом Белог орла с мачевима и Златном медаљом Обилића («Службени лист СФРЈ», бр. 67/72, 22/73, 33/76, 68/81, 75/85, 44/89 и 87/89);
- 9) одредбе чл. 4, 5, 6, 8, 11. и 15. Закона о борачком додатку («Службени лист СФРЈ», бр. 67/72, 33/76, 32/81, 68/81, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90).
- 10) Уредба о материјалном обезбеђењу и другим правима бораца, ратних војних инвалида и цивилних инвалида рата из оружаних акција после 17. августа 1990. («Службени гласник РС», бр. 7/92, 20/92, 31/92, 45/93, 75/93, 8/94, 37/94 и 52/96);
- 11) Уредба о правима на допунску заштиту војних инвалида, корисника породичне инвалиднине и цивилних инвалида рата («Службени гласник РС», бр. 39/92, 45/93, 75/93 и 52/96);
- 12) Уредба о правима ратних војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова породица палих бораца из Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, који привремено бораве на територији Републике Србије («Службени гласник РС», 84/92 и 52/96);
- 13) Уредба о висни месечних новчаних примања из области борачко инвалидске заштите («Службени гласник РС», бр. 8/94 и 37/94);
- 14) Уредба о повећању примања корисника инвалидског додатка и материјалног обезбеђења по прописима из борачко инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата («Службени гласник РС», бр. 75/93 и 52/96);

15) Уредба о начину остваривања права припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске заштите («Службени гласник РС», број 51/05);

16) Одлука о образовању Комисије за одлучивање о праву на изузетно месечно новчано примање («Службени гласник РС», број 81/05).

Члан 181.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије", а одредбе чл. 65 - 67. овог закона примењују се од 1. априла 2007. године.